

Njihov glas odloča ...

(Nadaljevanje z 2. strani)

Ali bi lahko zdaj po štirih mesecih povedali nekaj misli o smotrnosti, utemeljenosti in prednosti notranjega samoupravnega dogovarjanja?

MARKO KRZISNIK: Z uresničevanjem ustavnih amandmajev smo organizacijo samoupravljanja priredili tako, da ima vsaka TOZD natančno določene naloge in svoj način financiranja. Osnovna shema je res že izdelana, vendar jo bomo neprestano dopolnjevali. Radi bi se približali oblikam in metodam samoupravnega organiziranja ISKRE, ki ima le-te najbolj dodelane.

TOZD dajejo dobre možnosti, še posebej spodbujajo integracijske procese. V kolikor bi nam uspelo povezati kovinsko industrijo, bi lahko službe, kot so komerciala, interna banka, projektiva itd., postale službe širše grupacije integrirane kovinske industrije.

Tisti, ki so menili, da smo pohiteli s TOZD zato, ker smo želeli pridobiti ugled in tako opozoriti nase, se motijo. Res pa je, da nimamo toliko časa, da bi dvakrat na leto volili.

V BOJU ZA STABILIZACIJO

JAVNA TRIBUNA: Ob pobudi delovne skupnosti »PLAMEN« iz Kroke ste tudi v Litostroju povzdignil glas o prispevku za utrjevanje gospodarskega položaja. Katere so temeljne postavke stabilizacijskega programa vaše delovne organizacije?

MARKO KRZISNIK: Pobuda delovnega kolektiva »Plamen« iz Kroke je bila izraz najboljše volje pomagati k stabilnosti našega gospodarstva. Toda, kot večina takšnih akcij, zajema predvsem proizvodne delavce, zato smo mi v Litostroju predlagali primernejšo obliko, ki bi zajela vse aktivne sloje družbe. Zavzeli smo se za razpis ljudskega posojila. Naša pobuda ni našla odmeva. Sprejeda ideja nas ni potrla. Sindikalna organizacija naše delovne organizacije bo razpisala interno posojilo. Tako zbrana sredstva bomo porabili za izgradnjo samskih domov. Prepričani smo v uspeh. Stanovanja so resna ovira pri rekrutiranju novih sodelavcev in tudi vzrok fluktuacije. Litostroj je pred leti imel mnogo stanovanj, toda danes v njih prebiva le še 13% naših sodelavcev.

JAVNA TRIBUNA: Hvala lepa, tovariš direktor! Vam in vaši delovni organizaciji pa želimo veliko delovnih uspehov!

Elica JELEN

Kakšne bodo nove pokojnine?

(O NOVEM POKOJNINSKEM IN INVALIDSKEM ZAVAROVANJU)

SKUPŠČINA SR Slovenije je pred polletnimi počitnicami sprejela osnutek zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju. V javni razpravi, ki bo trajala do konca septembra, pa naj bi občani s svojimi predlogi in pobudami prispevali k dokončnemu oblikovanju novega zakona. Republiška skupščina bo o dokončnem predlogu sklepala predvidoma novembra, nove pokojnine pa naj bi začeli izplačevati 1. januarja 1973.

KAJ PRINAŠA OSNUTEK?

Poglejmo na kratko, kaj prinaša osnutek novega republiškega zakona in katera vprašanja bodo v javni razpravi najbrž najbolj zanimala zavarovance.

Ze dosedanje razprave v komisijah republiške skupščine, IS, sindikatih in nekaterih drugih telesih so opozorile na posameznosti, ki jih bo v zakonski materiji treba še posebej dobro pretehtati. Gre predvsem za oblikovanje pokojninske osnove, za razmerje med najvišjimi in najnižjimi pokojninami, dalje, za beneficiranje delovne dobe, za zaposlovanje upokojevcv, razmejitve samoupravnih pristojnosti, minulo delo in druge.

Ustavimo se najprej pri oblikovanju pokojninske osnove. Doslej smo jo določali tako, da smo enostavno vzeli povprečni individualni osebni dohodek zadnjih petih let pred upokojitvijo in ga vsako leto ustrezno veljavnim predpisom valorizirali. Osnutek novega zakona pa prinaša na tem področju nekatere spremembe. Po novem bi pokojninsko osnovo izračunali z upoštevanjem osebnega dohodka v zadnjih desetih letih pred upokojitvijo. Izračuni kažejo, da bi se pri tem v posameznih primerih osnove malenkostno znižale, največ za okoli 2 odstotka v primerjavi z zdaj veljavnim sistemom. Seveda pa se ob tem pojavlja nekaj vprašanj, ki zadevajo predvsem izračun in valorizacijo pokojnin. Zakonski osnutek ponuja tu tri možnosti. Skupna značilnost vseh pa je predvsem v tem, da bi kar najbolj pravično ovrednotili zavarovančevo delo in rezultate, ki jih je v svoji delovni dobi ustvaril in seveda upoštevali tudi solidarnost zavarovancev. Omilili pa naj bi tudi prevelike razlike med najvišjimi in najnižjimi pokojninami. Kot kaže, bo prav določanje pokojninske osnove in izračunavanje individualnih pokojnin v javni razpravi deležno največje pozornosti. Naslednje pomembno področje je povezano z beneficiranim pokojninskim obdobjem. Ob prvih razpravah o novem zakonu so se pokazale težnje, da bi bilo te »prednosti« deležno več poklicev, kot je bilo to prvotno zamišljeno oziroma kot je to v sedanjem zakonu.

V KATERI SMERI SE GIBLJEJO RAZPRAVE

Toda razprave so kmalu krenile v drugo smer. V sindikatih, komisijah republiške skupščine, IS in strokovnih službah je namreč prevladalo mnenje, da z novim zakonom ne bi smeli širiti beneficiranega obdobja na nove poklice. Zato so prizadevanja usmerjena predvsem v izboljšanje delovnih pogojev na vseh tistih delovnih mestih, ki bi sicer lahko prišla v poštev za beneficirano obdobje. To pa je seveda težja pot in bo od delovnih organizacij, ki bodo v ta namen potrebovale dokajšnja sredstva, zahtevala dodatne napore. Zato kaže, da beneficirane zavarovalne dobe za nekatere poklice še ne bo mogoče povsem odpraviti.

Zakonodajalec predvsem želi, da bi delovni ljudje kar najbolj zdravi in s polno delovno dobo dočakali pokojnino. So pa tudi predlogi, da bi vprašanja in pravice v zvezi z beneficirano delovno dobo uredili v posebnem oziroma invalidskem zavarovanju. Toda o tem si mnenja doslej očitno še niso enotna.

VIŠINA POKOJNIN

Upokojeence bo v javni razpravi bržkone najbolj zanimala višina pokojnine. Osnutek zakona si prizadeva, da razlike med najvišjo in najnižjo pokojnino ne bi bile prevelike. Kaže, da bodo v novem zakonu manjše od dosedanjih. Ker je poleg osnutka novega zakona v javni razpravi tudi osnutek statuta pokojninskega in invalidskega zavarovanja, imajo tako upokojeenci kot zavarovanci možnost, da si sami vsaj približno izračunajo, kakšne bodo njihove pokojnine.

Čeprav pokojnine ne morejo biti zgolj ekonomska ampak tudi socialna kategorija, pa bodo vendarle temeljile predvsem na rezultatih upokojenčevega dela v njegovem aktivnem obdobju, upoštevano pa bo tudi minulo delo. V osnutku zakona pa je zajeta tudi solidarnost predvsem zaradi odpravljanja pretiranih socialnih razlik tudi na tem področju. Osnutek novega zakona upokojeence sicer ne stimulira k zaposlovanju, vendar pa tistih z najnižjimi pokojninami ne ovira, da to storijo.

Po predlogu novega zakona je zavarovaneec upravičen do pokojnine z dopolnjenim 60 letom oziroma 55 letom starosti. Pokojnino pa lahko začne dobivati tudi pri 50 letih z najmanj 20 leti pokojninske dobe. Polno starostno pokojnino pa si zavarovaneec pridobi s 40 oziroma 35 leti pokojninske dobe ne glede na starost.

Drugače pa je s pokojninsko dobo za borce NOV. Le-ta je urejena z zveznim zakonom za celotno Jugoslavijo.

KAJ JE SPECIFIČNEGA?

Republiški zakon bo uredil le nekatere posebnosti, ki so specifične za Slovenijo. Kot je znano, se bodo borci lahko upokojili prej, tisti, na primer, ki so sodelovali v NOB od leta 1941 s 44 leti starosti. Toda tudi tu nekatera vprašanja še niso povsem pojasnjena in bodo v javni razpravi morali predvsem borci in njihove organizacije povedati svoje mnenje.

Z novim zakonom, ki naj bi začel veljati 1. januarja 1973, bo Slovenija (in vse ostale republike) prvič dokaj samostojno in celovito uredila področje pokojninskega in invalidskega varstva. Novi zvezni zakon, ki že velja, ureja le načela in osnove, na katerih bodo republike zgradile svoje zakone. Zato je pri dokončnem oblikovanju republiškega zakona izredno pomembno tudi bodoče družbeno dogovarjanje in samoupravno sporazumevanje med skupnostmi zavarovanja. Od uspešnosti dogovarjanja in sporazumevanja bodo odvisne tudi nekatere konkretne pravice posameznih skupnosti in področjih in uvažalcev pokojnin.

Kaže pa, tako je predvideno v osnutku zakona, da bodo pravice zavarovancev določene z zakonom za celotno Slovenijo, z družbenim dogovarjanjem pa naj bi zagotovili materialno osnovo zavarovanja.

POMEN JAVNE RAZPRAVE

Pri tem je še posebej pomembno, kot smo že zapisali, da hkrati z osnutkom zakona teče tudi javna razprava o osnutku statuta pokojninskega in invalidskega zavarovanja. Zavarovanci in upokojeenci imajo tako možnost, da načelne določbe in pravice primerjajo s konkretnimi rešitvami, ki bodo zadevale vsakega posameznika.

JAVNA TRIBUNA 3